

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Навчально-науковий інститут психології
Кафедра кризової та клінічної психології
СИЛАБУС

навчальної дисципліни «Психологія особистості»

Кількість кредитів ЄКТС	4 кредити ЄКТС
Період викладання	2 семестр
Рівень вищої освіти	перший
Спеціальність	053 «Психологія»
Освітня програма	Кризова психологія
Викладач(і)	Сидоренко Ж. В., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології
Профайл викладача(ів)	https://scholar.google.com/citations?user=aJIjSZwAAAAJ&hl=ru
Доступ до матеріалів курсу	Портал філологічного факультету https://dnu.sharepoint.com/portals/phil/
Контактна інформація	zh.sydyorenko@donnu.edu.ua

Анотація

Навчальна дисципліна «Психологія особистості» належить до дисциплін професійної та практичної підготовки. Розуміння поняття особистості та індивідуальності в тлумаченні різних психологічних підходів, закономірностей її формування та розвитку, знання структури особистості та особливостей її самоздійснення закладає основи психологічних знань та необхідні для здобувачів спеціальності 053 «Психологія». Курс «Психологія особистості» призначений для розуміння передумов та феноменології відмінностей на рівні індивідуально-типологічних властивостей людей. Курс передбачає вивчення відомих в західній та вітчизняній науці теорій особистості, основних категорій психології особистості, зокрема, таких як самосвідомість, самоствердження, мотивація. Значна увага приділяється соціальній психології особистості, її життєвому світу, самоздійсненню. Дисципліна орієнтована на формування умінь і навичок діагностування проявів особистості на рівні самоствердження, рефлексивності, життєстійкості, суб'єктності, постановці життєвих завдань,

надання рекомендацій щодо розвитку особистості з певними індивідуальними характеристиками, рефлексії внутрішніх переживань, сприяє самопізнанню та особистісній гармонізації здобувачів.

Метою вивчення навчальної дисципліни є засвоєння здобувачами вищої освіти понятійного апарату психології особистості;

- формування уявлення про особистість, критерії типології особистості;
- формування уявлення про особистість та її структуру в контексті класичних та сучасних зарубіжних та вітчизняних теорій;
- засвоєння основних підходів до вивчення проблеми детермінації розвитку та корекції особистості.

Компетентності, які формуються у здобувача в результаті вивчення навчальної дисципліни.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії,

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

Спеціальні (фахові, предметні компетентності):

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту

СК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

Програмні результати навчання

ПР 7 Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Організація та оцінювання навчання відбувається в наступних форматах: 1) аудиторні заняття (лекції, практичні); 2) самостійна робота здобувача під керівництвом викладача за допомогою корпоративної пошти ДонНУ. Аудиторні заняття реалізуються відповідно до наступного календарного плану викладання дисципліни, конкретні дати відповідають розкладу занять і графіку навчального процесу.

Комунікація відбувається через корпоративну пошту Outlook. При змішаному навчанні, або в окремих випадках може використовуватися як засіб комунікації Microsoft Teams. Аудиторні заняття реалізуються відповідно до календарного плану та розкладу занять.

Оцінка здобувача вищої освіти розраховується зі 100 балів, які можна отримати під час **поточного контролю** у семестрі.

Здобувач вищої освіти отримує 100 балів протягом семестру за:

- роботу на практичних 5б. Х8 занять=40 балів;
- виконання тестових методик та їх інтерпретація (3б.Х4=12 балів);
- виконання завдань з самостійної роботи (2Х4б. +20=28бали);
- модульні контрольні роботи (2Х10 б. =20 балів)

Календарний план викладання дисципліни «ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ»

Тиждень/ дата/ години	Тема	Форма проведення заняття	Завдання для практикумів і СРС	Термін виконання (дата і час)	Мак кількість балів
II семестр. Модуль 1. Персоналістичні теорії в зарубіжній та вітчизняній психології. (42 бали)					
1, 2-й тиждень, 4 години	Предмет, завдання та етапи історичного поступу психології особистості як науки. Класифікація персоналістичних теорій.	Лекція 1. Лекція 2	1.Самостійно розглянути питання: методи «Психології особистості». Ідіографічний і номотетичний підходи до вивчення особистості. 2. Скласти хронологічну таблицю, що відображала б історію становлення психології особистості в різні вікові епохи. Проаналізувати сучасний стан розвитку науки.	1-й тиждень	
3-й тиждень, 4 години	Загальне уявлення про особистість у вітчизняній психології	Лекція3. Практичне 1	Розглянути питання: 1. Структура особистості за К. К. Платоновим. 2.Трактування особистості в теоріях С. Л. Рубінштейна, Г. С. Костюка. 3.Суб'єктно-вчинковий підхід до розуміння особистості (К. О. Абульханова-Славська, В. О. Татенко). Самостійно опрацювати питання: концепції особистості А. Ф. Лазурського, Б. Г. Ананьєва, Г. С. Костюка, П. А. М'ясоїда, С. Л. Рубінштейна	2-й тиждень	5

4,5-й тиждень, 4 години	Психоаналітичні особистості	теорії	Лекція 4. Лекція 5.	Самостійно ознайомитись з роботою З. Фрейда, «Тлумачення сновидінь», К. Юнга «Психологічні типи».	3-й -8-й тиждень	
6-й тиждень, 4 години	Психоаналітичні особистості	теорії	Лекція 5 Практичне 2.	Обговорення, опитування: 1.Психоаналітичні теорії особистості та їх основні положення (теорія психосексуального розвитку З. Фрейда, поняття комплексу переваги та меншовартості А. Адлера, структура психіки та архетипи за К. Юнгом, поняття соціального характеру за Е. Фроммом, концепція К. Хорні). Самостійно опрацювати роботу А. Адлера «Наука про характери. Збагнути природу людини».	4-й -8-й тиждень	5
7-й тиждень, 4 години	Гуманістично-екзистенційні особистості	теорії	Лекція 7. Практичне 3	Розглянути питання: поняття позитивного ядра особистості в гуманістичних концепціях; повноцінно- функціонуюча особистість в розумінні К. Роджерса; особистість, яка самоактуалізується за А. Маслоу; самоздійснення особистості за Ш. Бюллер; зріла особистість за Г. Олпортом. Підготуватись до дискусії: «Погляди на природу людини в психоаналітичних і гуманістичних	5-й тиждень	5

			теоріях».		
8,9-й тижні, 4 години	Гуманістично-екзистенційні теорії особистості	Лекція 8. Лекція 9	1. Самостійно підготувати есе на тему: «Випадки з мого життя, коли я проявляв(ла) себе як творча особистість»; 2. Виконати методику визначення рівня самоактуалізації САМОАЛ в модифікації Л. Гозмана, А. Альошиної; 3. Ознайомитись з роботою В. Франкла «Людина в пошуках сенсу».	6-й-8-й тиждень	7
10-й тиждень, 4 години	Когнітивні та соціально-когнітивні теорії особистості	Лекція 10. Практичне 4	Обговорення. Опитування. 1. Теорія особистісних конструктів Дж. Келлі. 2. Соціально-когнітивна теорія особистості А.Бандури. 3. Розв'язання психологічної задачі.	7-й тиждень	5
11-12-й тижні 4 годин	Когнітивні та соціально-когнітивні теорії особистості	Лекція 11. Лекція 12	Ознайомитись з роботою Дж. Брунера «Життя як наратив». Написання модульного контрольного тесту на лекційному занятті 12.	8-й тиждень	10
Всього за 32 години за І зм. м.					37 балів
II семестр. Модуль 2. Особистість та її життєвий шлях. Проблеми самодетермінації, розвитку і самоздійснення особистості (58 балів)					
13-й тиждень 4 години	Спрямованість особистості. Мотиваційно-ціннісна сфера особистості	Лекція 13 Практичне 5	Обговорення, опитування. Розглянути питання: потреби, мотивація, мотиви особистості, спрямованість та її види. Виконати тренінгову вправу на	13-14-й тижні	8

			усвідомлення життєвих цінностей (К Фопель «Бідність, багатство, Бог». Самостійно виконати методику «Життєві завдання особистості».		
14-й тиждень 4 години	Самосвідомість особистості. Самооцінка та ідентичність.	Лекція 14 Практичне 6	Опитування, обговорення. 1. Самосвідомість та її структура. 2. Поняття самооцінки та самоставлення. 3. «Я-концепція особистості» та можливості її психокорекції. 4. Виконати методику В. Століна, Р. Пантелєєва на визначення самоставлення.	14-15-й тижні	8
15-й тиждень 4 години	Становлення і розвиток особистості. Особистісне зростання.	Лекція 15. Практичне 7	1.Опитування, обговорення Поняття ідентичності особистості. Види ідентичності. Особистісне зростання та його критерії. 2.Виконати проєктивну методику «Автопортрет» та описати її.	15, 16-й тиждень	8
16-й тиждень 4 години	Життєвий шлях особистості. Проблеми особистісного вибору. Наративний підхід до трактування особистості.	Лекція 16 Практичне 8	Розглянути питання: життєвий шлях, життєвий світ життєва подія, життєвий вибір, життєва криза особистості, життєвий досвід особистості. Обговорити в трійках три важливих життєвих події. Самостійно ознайомитись з книгою Т. М. Титаренко « Життєвий світ особистості». Підготувати есе «Мій досвід подолання життєвих труднощів»	16-й - 18тиждень	9
17-й тиждень 4 години	Статусно-рольова соціалізація особистості. Проблеми збереження автентичності.	Лекція 17 Практичне 9	Розглянути питання: роль і статус особистості, рольова компетентність. Виконати тренінгові вправи на міжособистісну взаємодію. Пройти модульний контроль 2.	17-й тиждень	10

18-19-й тижні 5 годин	Особистісна гармонія та дисгармонія. Саморегулювання особистості.	Лекція 18,19 Практичне 10 (1 год.)	Підготувати презентації на тему: «Основи саморегуляції особистості», «Психологічне благополуччя особистості». Підведення підсумків.	18-й тиждень	20
Всього за 25 годин за II зм.м					63 бали
Всього 19 тижнів; Лекцій- 38 год. Практичних – 19 год., Аудиторних – 57 год.			Максимальна кількість балів 42+ 58=100		

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Види робіт, що демонструють здобувачем вищої освіти результати навчання	Критерії оцінювання
Розв'язання завдань	Максимальний бал – 5 балів. Ієрархія отримання балів передбачає чотири рівні: Високий (4,5-5 бали): завдання виконано вірно, містить логічну послідовність дій, при рішенні застосовано методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), зроблено логічні висновки. Середній (3-4,5 бали): завдання виконано частково вірно, містить логічну послідовність дій, при рішенні частково застосовано методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), є висновки. Достатній (2-3 бал): завдання виконано із помилками, розрахунки є епізодичними, при рішенні не застосовано методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), висновки відсутні. Низький (від 0 до 2 балів): завдання виконано невірно, розрахунки є епізодичними, відсутній методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), сумнівні висновки.
Аналіз ситуацій	Максимальний бал – 5 балів. Ієрархія отримання балів передбачає чотири рівні: Високий (4,5-5 бали): ситуацію проаналізовано вірно, аналіз містить логічну послідовність дій, застосовано методичний інструментарій (моделі, закони, теорії), зроблено логічні висновки. Середній (3-4,5 бали): ситуацію проаналізовано частково вірно, аналіз містить логічну послідовність дій, при рішенні частково застосовано методичний інструментарій (моделі, закони, теорії), є висновки. Достатній (2- 3 бали): ситуацію проаналізовано із помилками, міркування є епізодичними, при аналізі не застосовано методичний інструментарій (моделі, закони, теорії), висновки відсутні. Низький (від 0 до 2 бала): ситуацію проаналізовано невірно, міркування є епізодичними, відсутній методичний інструментарій (моделі, закони, теорії), сумнівні висновки.
Виступи на практичних заняттях	Максимальний бал – 5 балів. Ієрархія отримання балів передбачає чотири рівні: Високий (4,5-5 бали): відповідь здобувача вищої освіти повною, змістовною, логічно послідовною та аргументованою. Здобувач демонструє володіння понятійним апаратом, за необхідністю наводить доречні приклади, робить логічні висновки. Середній (3-4,5 бали): здобувачі вищої освіти глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст, проте не здатні до системного аналізу змісту виступу, не готові надати власні аргументи щодо основних положень певної теми. Достатній (2-3 бал): здобувачі вищої освіти частково володіють матеріалом, не надають власні аргументи щодо основних положень певної теми, висновки відсутні. Низький (від 0 до 2 балів): знання здобувача є епізодичними, відсутнє розуміння термінології, сумнівні висновки.
Модуль	Максимальна кількість балів – 10 балів 1 бал за кожну вірну відповідь (10 тестових завдань x 1 бал = 10 балів)

Виконання та інтерпретація тестової методики	Загальні критерії оцінювання кейсів. Максимальний бал – 3бали. Здобувач отримує бали відповідно до ієрархії, як результат виконання визначених у кейсі завдань: Високий (3 бали): здобувач виконав методику, дав розгорнуту інтерпретацію отриманих результатів; вчасно оформив та надіслав звіт, в разі необхідності висловив пропозиції щодо розвитку діагностованих особливостей особистості в життєвих контекстах. Середній (2-2,5 балів): здобувач виконав методику, дав розгорнуту інтерпретацію отриманих результатів; вчасно оформив та надіслав звіт, проте не зміг сформулювати рекомендації щодо розвитку діагностованих особливостей особистості. Достатній (1 - 2 бал): здобувач виконав методику, дав інтерпретацію отриманих результатів, оформив та надіслав звіт. Проте, інтерпретація може бути виконана формально, поверхово, містити помилки; невчасно надісланий звіт. Низький (від 0 до 1 балів): здобувач пройшов тест, але не виконав інтерпретації.
Написання есе	Максимальна кількість балів – 4бали Високий(3-4 бали) Робота авторська, здобувач вищої освіти ділиться власними роздумами; есе має відповідний обсяг (3-4с.), в роботі використовуються знання з теорії мотивації, коректно вживаються психологічні терміни, пропонуються практичні рекомендації; Середній (2-3 бали) - робота авторська, психологічні терміни вживаються коректно, проте виконана з недостатнім обсягом (2-3 с.); Достатній(1,5-2 бал) робота носить суто теоретичний характер, без наведення прикладів та практичних рекомендацій; робота виконана в стилі «побутової психології», значно менша за обсягом (1-2 с.); Низький (0-1 бал) робота має ознаки плагіату або містить грубі помилки, не розкриває задану тему.
Презентація та доповідь на тему творчого завдання	Максимальна кількість балів – 20 бали Високий(18-20бали)- матеріал викладений логічно, змістовно, з використанням наукових розробок та сучасних методів практичної психології, має достатній обсяг (12- 15 слайдів), містить необхідний список використаних джерел; естетично виконана презентація, яка допомагає сприйняттю інформації. Здобувач вищої освіти дає вичерпні, змістовні відповіді на поставленні запитання щодо роботи; Середній (11-17 бали) - презентація має певні недоліки щодо оформлення слайдів, списку літератури або ж здобувач вищої освіти дає неточні відповіді при захисті презентації; Достатній (7-10 бали) - в презентації відсутні практичні рекомендації, або ж, не вказані теоретичні розробки дослідників, тема не розкрита в повному обсязі; Низький(0-6 бали) презентація подається без захисту, має недостатній обсяг, слайди представляють собою механічно вставлений, не осмислений автором текст – 0,5 балів. Здобувачі вищої освіти, що приймають участь в обговоренні виступу спікера, задають змістовні питання, отримують 0, 5- 1 бали.

Сума поточних балів переводиться до залікової оцінки згідно з таблицею:

Система оцінювання результатів навчальних досягнень :

За шкалою	100-бальною	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
			для екзамену	для заліку
90-100		A	відмінно	зараховано
82-89		B	добре	
75-81		C		
67-74		D	задовільно	
60-66		E		
0-59		FX	незадовільно	не зараховано

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Завдання для самостійної роботи з кожної теми виконуються протягом тижня до наступного практичного завдання, за невчасне виконання кількість балів зменшується. Здобувачі, які навчаються за індивідуальним графіком повинні здавати завдання відповідно до узгодженого графіку очно, або за допомогою Microsoft Teams, Outlook, Moodle.

Виконання завдання із порушенням дедлайну без поважних причин зменшує оцінку з теми на 25 % за кожен повний тиждень затримки.

Дотримання вимог академічної доброчесності.

Відповідно до Закону України «Про освіту» академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації. Основні засади дотримання академічної доброчесності у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса відображено за покликанням https://drive.google.com/drive/folders/1pbDJWc1Rgz0x-rwRTLLeunp-_WuJ7i7Nv; <https://www.donnu.edu.ua/uk/komisiya-z-pitan-akademichnoyi-dobrochesnosti-takorporativnoyi-etiki>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна література

1. Диференціальна психологія. Психологія особистості. навч.-метод. посіб. / М. М. Павлюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016, 265 с
2. Москалець В. Психологія особистості: навчальний посібник. ЦНЛ, 2017. 262 с.
3. Столярченко Л. Психологія особистості. Київ, 2017, 280 с.
4. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості. Київ, Каравела, 2013. 372 с.

Додаткова література:

1. Варій М. Психологія особистості: підручник. Київ, 2008. 592 с.
2. Палій А. Диференціальна психологія. Академвидав, 2010. 433 с.

- 3.Рибалка В.В. Теорії особистості у вітчизняній психології та педагогіці. Одеса: Букаєв В. В., 2009. 575 с.
5. Слободянюк І., Сидоренко Ж. Гуманістична психологія і психотерапія. Київ, Навч.-метод. центр "Консорціум із удосконалення менеджмент освіти в Україні», 2016. 176 с.
6. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. К., 2003. 376 с.
7. Франкл В. Людина у пошуках справжнього сенсу. Книжковий Клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2020. 160 с.
8. Фройд З. Вступ до психоаналізу. К.: Основи. 1996, 714 с.
9. Юнг К. AION. Нариси щодо символіки самості. Астролябія. 2016, 432 с.

Інформаційні ресурси

1. <https://ispp.org.ua/elektronna-biblioteka/tekstovi-materiali/naukova-produkciya/statti-ta-doslidzhennya/>
2. https://pidru4niki.com/1584072039084/psihologiya/sotsialna_psihologiya
3. Електронний архів номерів журналу «Теорія і практика сучасної психології»: <http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua>
4. Електронний архів номерів журналу «Психологічний часопис» <http://www.apsijournal.com/index.php/psyjournal/issue/archiv>

Викладач

Жанна СИДОРЕНКО

**В.о. завідувача кафедри
кризової та клінічної психології**

Оксана СОЛОВЕЙ-ЛАГОДА

Гарант освітньої програми

Жанна СИДОРЕНКО

Керівник спеціальності

Вікторія ОВЕРЧУК